

Kosminen

LINTU

Sivu:

- 2 **Pääkirjoitus
Muistomerkki
on pystyssä!**
Tapani Rantala
- 4 **Vuosi sirkusta**
Emma Nivala
- 6 **Taiteellinen yhdessä-
luominen: Pammukka
ja Tokoliini**
Henna Aho
- 9 **Katutaiteen
popularisoituminen**
Mirja-Riitta Sjöholm
- 12 **Sipilät – modernismin
pioneerit**
Kari Törrönen
- 14 **Kalevalan kuvittaja
on kuollut**
Tapani Rantala
- 15 **Mari Jalavan ja
Maija Verhon puheet
veistosjuhlassa**

Julkaisija:

Eero Rantasen
taidekokoelmien ystävät ry.

Päätoimittaja

Perttu Ollila

Painopaikka:

Newprint Oy, Raisio

Taitto:

Ahaa Mediapalvelut Oy

Kansikuva:

Jarkko Roth

Juuret, 2018

Kuvaaja: Mari Jalava

Tapani Rantala

Muistomerkki on pystyssä!

Lokalahden kirkon kellot kumaut-
tivat juhlasoiton. Kellot kutsu-
vat koolle. Suurempi kelloista on
vuodelta 1691, pienempi vuodelta 1866.
Ajatelkaa, millainen sukupolvien ketju on
tällä kuunnellut noiden samojen kello-
jen kajahtelua. Näitä kelloja on kuunnel-
lut lapsuudessaan ja nuoruudessaan Eero
Rantanen, ja niitä ovat kuunnelleet myös
sukupolvet ennen häntä.

Olemme hämmästelemässä ja ihas-
telemassa uunituoretta veistosta *Juuret*.
Juuret on työ, joka kertoo kotiseu-
dun merkityksestä, kodin merkityksestä,
kulttuurin juurista, olemisemme ja elä-
misemme juurista. Aivan erityisesti tämä
veistos kertoo kamarineuvos Eero Ranta-
sen juurista Lokalahdella. Se viittaa myös
niihin kulttuuriin juuriin, kirjallisuuteen
ja taiteisiin, joista hän ammensi ajattelun
voimaa ja näkemystä, elämisen voimaa
ja kauneutta. Tämä muistomerkki viittaa
myös niihin juuriin, joita meillä itse kul-
lakin on, Lokalahdella, Vakka-Suomessa,
Varsinais-Suomessa, tässä maassa.

Jokainen saa tulkita taideteosta itse ja
nähdä ja kuulla, mitä teos hänelle kertoo
tai mitä se häneltä kysyy.

Pöytä ja pöydällä olevat ruusut ei-
vät ole tässä sattumalta. Eeron pöydässä
ovat istuneet taitelijat, kirjailijat, runoilij-
at, näyttelijät, muusikot, piispat, diplo-
maatit ja ministerit – ja me aivan tavalliset
ihmiset. Ystävyys lienee sana, joka Eeron
pöydässä istuneita yhdistää. Ja pöydässä
keskusteltiin, filosofoitiin, puhuttiin tai-
teesta ja kulttuurista. Etsittiin kauneutta
ja rakennettiin parempaa yhteiskuntaa.
Kaikkea tätä, välillä aika kiihkeästi. Eeron
pöydässä oli aina kukkia.

Eero Rantasesta on käytetty sano-
ja mystinen mesenaatti. Hän kokosi ym-
pärilleen taitelijoita ja taidetta, sellaista,
josta juuri hän piti. Jo 1920-luvulla sa-
nottiin, että Eerolla oli hallussaan Suo-
men suurin yksityinen taidekokoelma.

Eero Rantanen teki pitkän ja arvos-
tetun uran talousmiehenä. Viimeksi hän
toimi pitkään Kunnallisen eläkelaitoksen
rahoitusjohtajana. Tuossa työssä hän tu-

tustui liki kaikkien kaupunkien ja kunti-
en johtajiin, poliitikkoihin ja muihin yh-
teiskunnallisiin vaikuttajiin.

Taideteoksen on luonut vehmaalai-
nen ansioitunut kuvanveistäjä Jarkko
Roth. Valtava työ, hieno oivallus ja pu-
hutteleva toteutus.

Veistoshanke on ollut iso voiman-
pönnistus Eero Rantasen Taidekokoelmi-
en Ystäville, jonka yhdistyksen aikaan-
saannosta ihastelemme.

Taide lähelle ihmistä! Tämä oli Eero
Rantasen suuren kokoomanäyttelyn tee-
ma vuonna 1990. Muistomerkki *Juuret*
toteuttaa osaltaan tätä otsikkoa. Teos
kysyy, missä sinä näet kauneutta, ketkä
ovat istuneet ja istuvat sinun pöydässä-
si, yhteisessä pöydässä, millaista elinvoi-
maa ja luovuutta sinun juuresi tuottavat.
Taide lähelle ihmistä! Aina on syytä pie-
neen juhlaan!

Pääkirjoitus on lyhennelmä veistosjuhlassa
pidetystä puheesta Lokalahdella 30.10.2018.
Tämän lehden sivuilla 15-17 on veistostoimi-
kunnan jäsenten Maija Verhon ja Mari Jalavan
puheenvuorot juhlassa.

Tapani Rantala

puheenjohtaja,
Eero Rantasen
taidekokoelmien ystävät ry.

Emma Nivala
o.s. Räsänen

Kuva: Virpi Runkola

Emma Nivala

Vuosi sirkusta

Kuvat: Markus Nivala

Apurahavuoteni on ollut täynnä vauhtia ja vaarallisia tilanteita. Oman sooloni tekemisen lisäksi olen ehtinyt olla mukana muun muassa kolmessa eri sirkusproduktiossa, keikkailut ympäri Suomen, matkustanut Afrikan residenssiin, perustanut uuden sirkustaideyhdistyksen Turkuun sekä henkilökohtaisemmalla saralla mennyt naimisiin. Aikamoinen vuosi, kun näin taaksepäin katsellaan!

Sooloni osalta olen ollut kuluneen vuoden aikana kolmessa eri residenssissä. Syksyllä 2017 olin Sirkus Supiaisen tarjoamassa residenssissä Eräjärvellä viikon ajan työstämässä sooloani. Tuo kyseinen viikko oli erittäin antoisa ja laittoi mukavasi soolon tekemisen vauhtiin. Kesän jälkeen täysi rauha keskittyä työstämään vain yhtä asiaa ja unohtaa kaikki muut työt sekä arkiset asiat oli aivan parasta, mitä syksy saattoi tuoda tullessaan. Supiaisen Eräjärven tilukset sijaitsevat aivan

ihanasti peltojen keskellä maaseudun sydämessä. Paikka tarjoaa tilaa hengittää raikasta ilmaa, kuunnella hiljaisuutta ja antaa ajatusten lentää. On hankala keksiä, mikä voisi olla parempi paikka aloittaa oman esityksen työstäminen.

Seuraava residenssini suuntautuiinkin kauemmaksi, melko lämpimiin tunnelmiin Afrikan Beniniin. Vietin Beninissä viisi viikkoa tammi-helmikuussa työstäen muun muassa tulevaa sooloani. Residenssin mahdollisti suomalais-afrikkalainen kulttuurikeskus ja taiteilijaresidenssi Villa Karo, joka tarjoaa vuosittain residenssimahdollisuutta kymmenille taiteen sekä tieteen alan tekijöille. Villa Karo sijaitsee pienessä Grand Popo -nimisessä kylässä aivan meren rannalla, noin tunnin ajomatkan päässä maan hallinnollisesta pääkaupungista Cotonousta. Viimeisen vuoden ajan residenssiläisten elämä Villa Karossa on vauhdittanut naapuritalossa, tien toisella puolella, sijait-

seva suomalaisten tähdittämä ripulitutkimuskeskus. Villa Karo tekee yhteistyötä Helsingin yliopiston sekä Scandinavian Biopharman kanssa, jotka tutkivat suun kautta otettavan rokotteen tuomaa suojaavaa ripulia aiheuttavaa bakteeria vastaan. Tutkimukseen kuuluu satoja vapaaehtoisia suomalaisia, jotka tulevat Grand Popoon kahdeksi viikoksi nauttimaan afrikkalaisesta kulttuurista sekä testaamaan lääkkeen vaikutusta. Kahden viikon välein noin 10-25 hengen suomalainen "ripulituristiporukka" siis vaihtuu aina uuteen ryhmään.

Afrikan kuuma ilmasto sekä malarialääkkeiden tuomat sivuvaikutukset hieman hidastivat omaa työskentelyäni Villa Karossa, mutta päivääkään en vaihtaisi pois. Reissusta viisastuneena kyllä totesin, että mikäli joskus haen kyseiseen residenssiin uudestaan, tulee työstämäni aiheen olla vähemmän fyysistä tekemistä, kuin mitä nykyinen sooloni tekeminen on. Residens-

sijakson aikana pääsin myös esiintymään yhdessä nykyisen mieheni kanssa paikallisten järjestämässä kuukausikonsertissa. Suomalainen ja afrikkalainen kulttuuri eroavat toisistaan paitsi normaalin arkipäivän asioissa, myös sirkuksen ja esittävien taiteiden alalla. Olikin hyvin mielenkiintoinen kokemus päästä esiintymään ja näkemään paikallisten vastaanotto suomalaista sirkustaidetta kohtaan. Toki emme olleet ensimmäiset emmekä varmasti viimeiset sirkustaiteilijat Grand Popon kuukausikonsertissa, mutta jokaisella on aina oma panoksensa tuotavaan paikallisten elämään.

Sooloni osalta seuraava ja viimeinen residenssi suuntautuu Joensuuhun Sirkus Supiaisen uuteen tilaan, jossa myös on esityksen ensi-ilta lokakuussa. Supiaisella on tällä hetkellä rakenteilla uusi sirkus- ja esitystila NÄYTTÄMÖ, ja saan ilokseni olla SenseS-esitykselläni osa syyskauden ohjelmistoa. Residenssijakso on lokakuun alussa kaksi viikkoa, ja sen päätyttyä on esityksen ensi-ilta. Ensi-ilta ja muut esitykset ovat 19.-21.10.2018.

Residenssien ohella olen työstänyt sooloani eri harjoituspaikoissa Turussa. Eero Rantasen taidekokoelmien ystävät

ry:n apurahan avulla olen muun muassa pystynyt vuokraamaan harjoitustiloja ja hankkimaan välineitä sekä rekvisiittaa esitystä varten. Tulevia kuluja, joita apuraha kattaa, ovat vielä esimerkiksi esityksen musiikit, jotka turkulainen muusikko Toni Perttula tekee, valojen suunnittelu, lisärekvisiitta ynnä muu sellainen.

Loppukevällä 2018 perustin kahden muun sirkustaiteilijan sekä yhden teatterialan ihmisen kanssa Sirkus- ja Teatteriyhdistys Aura Companyn Turkuun. Vuokrasimme oman tilan Turun keskustan lähetytyiltä. Siellä olen myös kesällä voinut työstää sooloani. Tarkoituksena on saada tilasta esityskäyttöön soveltuva tila ja ensi-illan jälkeen tuoda SenseS-esitys Turkuun omaan tilaamme. Yhdistyksemme aloittaa myös syksyllä 2018 sirkuskoulun lapsille, nuorille sekä aikuisille kyseisessä tilassamme osoitteessa Ratapihankatu 53.

Vuoden 2018 ensimmäisen puolikkaan osalta olen kiitollinen myös Taikelle, joka myönsi minulle puolen vuoden taiteilija-apurahan tammi-kesäkuulle 2018. Taloudellisesti saamani tuki Eero Rantasen taidekokoelmien ystäviltä sekä Taikelta on mahdollistanut ja edelleen mahdollis-

taa taiteen tekemisen ilman taloudellista huolta. Se mikä itselleni merkitsee myös, ehkä jopa taloudellista tukea suurempana arvona, on luottamuksen osoitus työtäni kohtaan. Sen apurahan antaminen ja kohdistaminen työhöni tarjoaa!

Vaikka vuoteen on mahtunut paljon kaikkea hyvää ja unohtumattomia kokemuksia, ei se tietenkään ole ollut pelkkää ruusuilla tanssimista. Olen joutunut hieman hidastamaan työtahtia fyysisen harjoittelun osalta pienen niskavamman johdosta. Sitä edelleen aktiivisesti hoidan kuntoon. Onnekseni kuitenkin mitään parantumattonta ei ole sattunut ja niskan pitäisi tulla täysin kuntoon hyvällä fysioterapialla sekä kuntoutuksella.

Vauhdikkaaseen vuoteen on tosiaan myös työn ohella kuulunut omien häideni suunnittelu sekä juhlat! Nykyään minut siis tunnetaankin Räisäsen sijasta Nivalana.

Tätä kirjoitan synnyinseuduillani Rovaniemellä. Esiinnyin kahdella eri esityksellä täällä paikallisen Sirkus Taika-Ajan 15-vuotissyntymäpäivillä. Sen jälkeen on suunta kohti kotia ja jatkamaan SenseS-esityksen tekemistä. Aika mahtavaa on tämä ihmisen elo!

Sirkus Supiaisen residenssi, syksy 2017

Kukanpäivän ja Eero Rantasen apurahan juhlistaminen Raision Hintsassa 13.5.2017

Maalausinstallaatio keltaisessa huoneessa, Rajattomuus-näyttelyssä Kuusiston Taidekartanossa Kaarinassa, 2018. Installaatiossa mukana Hennan, Donnan ja Dylanin maalauksia.

Kuvat: Henna Aho

Henna Aho

Taiteellinen yhdessäluominen: Pammukka ja Tokoliini

MITÄ TAPAHTUU,
KUN MAALAA
ME YHDE
SSÄ?!

VANHEMMAN JA LAPSEN YHTEINEN TAIDETEOS

Hankkeen nimi Pammukka ja Tokoliini tulee perheeni yhteisestä sadunkerronnasta sekä perheemme sisäisestä kielestä. Perheeseen kuuluu itseni lisäksi mies sekä lapset Donna ja Dylan. Viljelemme perheen sisäistä huumoria ja kulttuurista vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja me-henkeä. Sadunkerronta ja "omien sanojen" keksiminen on yksi käytetyistä välineistä, mutta olen myös kokeillut toista taiteellista ilmaisun muotoa lasteni kanssa.

Noin viisi vuotta sitten aloin tekemään improvisoituja maalauksia yhdessä tyttäreni Donnan (4 v) kanssa. Nykyään hän on yhdeksän vuotta, ja mukaan maalauksiin on tullut pikkuveli Dylan, joka täytti juuri seitsemän vuotta. Olen maalannut kummankin lapsen kanssa sarjan maalauksia, joissa kumpikin osapuoli, minä ja lapsi, sai toteuttaa itseään sataprosenttisesti omista taito- ja tietolähtökohdistaan käsin. Käytännössä maalaustapahumat etenivät siten, että kumpikin maalari sai tehdä **mitä haluaa kullekin työtön alla olevalle maalaukselle**. Kumpakaan ei rajoitettu.

Minulla on aikuisena tilanteesta tietysti vastuu, ja tehtäväni on toimia mahdollistajana sekä auttaa lasta taiteen tekemisen onnistumisessa. Tämän rinnalla toimin kuitenkin kaksoisroolissa, kanssataiteilijana, joka pyrkii taiteen sisällä tasaveroiseen kohtaamiseen toisen maalauksessa olijan kanssa.

D: Hei, mitä mä nyt tekisin tähän?

H: No tee vaikka joku pötkylä. Vaikka punainen. Iso.

D: No mä teen luurangon.

H: Joo, se on tosi hyvä!

H: No mitäs mä sit voisin tehdä, mitä jos tekisin vaikka ääriviivat tähän sun teke-mään juttuun?

D: Joo, tee vaan. Ihan miten sä vaan haluat, äiti! ... ja muuten, koska on välipalatauko? Onko sulla vielä niitä keksejä? Ja mä voin sit tehdä sen naaman, ku mä oon siinä tosi hyvä.

H: Joo, tee sä sit joku kiva ilme, ja tehään vielä 5 minsaa, ni sit pidetään tauko, ku eiks meil just ollu sellanen äsken.

D: Joo, tehään vielä nää valmiiksi. Ja muuten, kuinka monta niitä keksejä saa ottaa?

**Dylan ja Henna: Putkistossa
lymyää jättiläishämähäkki ja
luurankoratsastaja,**

akryyli ja tussi kankaalle, 146x114, 2018

▲▲▲

**Kutsukorttikuva taidenäyttelyymme
Turun Kirjakahvilassa 2018.**

▲▲

Donna ja Henna: Kissojen yö,

tussi kankaalle, 80x80, 2012

▲

Donna ja Henna: Kisut päällekkäin,

tussi kankaalle, 80x80, 2012

▶

Maalaustapahtuma ja -kangas toimivat paikkana, jossa nämä vanhemman ja lapsen maailmat voivat kohdata toisensa vuorovaikutteisesti neutraalissa tilassa. Kohtaaminen luo vanhemman ja lapsen oman tarinan, kuvan yhteisestä jae-
tusta todellisuudesta. Maalaustavat, värit ja muodot sekä kankaalle ilmestyvät hahmot luovat oman kielen, joka ei sanallisesti olisi saavutettavissa. Maalaustapahtuman ainutlaatuisuus ja tekemisen elämyksellisyys säilyvät osallistujien välisessä suhteessa pitkään vahvistaen vuorovaikutusta kotona ja arjessa, maalaustilanteen ulkopuolellakin. Tämän lisäksi syntynyt maalaus säilyy konkreettisesti muistona tapahtumasta ja toimii pitkään innoituksena yhteisen todellisuuden tarinoille ja omien satujen keksimiselle.

YHTEISKUNNALLINEN NÄKÖKULMA

Yhdessä taiteilulla on taiteellisuuden lisäksi vahva kasvatuksellinen ja yhteiskunnallinen (eettinen) lähtökohta. Lapsi kokee normaalista arkielämästä tutun "huolehtivan" vanhemman toisen puolen, kun saa heittäytyä tasaveroiseen leikkiin tai tarinaan tämän tutun ja rakkaan aikuisen kanssa. Äidin tai isän sa-

lattu satumaailma tulee konkreettisesti osalliseksi lapsen todellisuutta. Vanhempi on tunteineen läsnä ja tekee samaa asiaa lapsen kanssa. Aikuiselle taas yhteisen taiteellisen tekemisen kautta avautuu uusi tapa olla lapseen yhteydessä. Maalattaessa aikuinen kuin huomautta eläytyy lapsenkin maailmaan henkilökohtaisesti sitoutuneella tavalla, joka mahdollistaa todellisen kiinnostuksen ja vuorovaikutuksen syntymisen lapsen tekemistä ja maailmaa kohtaan. Aikuinen saa väistyä kontrolloijan roolista ja asettua tasavertaisena osapuolena hetkeksi lapsensa kanssa maalausmaailmaan.

Molemmipuolinen vuorovaikutus on aitoa eettisyyttä ja siirtyy parhaassa tapauksessa eteenpäin perheen arkisiin vuorovaikutustilanteisiin. Tekemisen yhteisymmärrys näyttäytyy kuulluksi tulemisena, kärsivällisyyden lisääjänä erilaisuutta kohtaan sekä ennen kaikkea muistuttaa meitä siitä hyvästä, mitä ihmisten välinen läheisyys parhaimmillaan voi olla.

Yhdessä tehtyjä töitämme on ollut esillä Taide- ja toimintatalo Vimmassa Turussa, Turun Kirjakahvilassa ja Kuusiston Taidekartanossa, Kaarinassa. ■

Henna Aho (s.1977 Turussa) on ennakkoluuloton ja kokeileva taidemaalari, jota ohjaa tutkimuksellinen ote niin taiteen tekemiseen kuin maailmassa olemiseenkin. Hänellä on ollut näyttelyitä mm. Wäinö Aaltosen museossa, Haiharan taidekeskuksessa, galleria Huudossa, galleria Katariinassa ja taidekeskus Mältninrannassa. Hänen töitään on Wäinö Aaltosen museon sekä Valtion kokoelmissa. Hän on valmistunut Turun Taideakatemiasta ja Taideteollisesta korkeakoulusta ja on Taidemaalariiliiton jäsen.

www.hennaaho.com
www.pammukkajatokoliini.wordpress.com

Dylan ateljeella maalausten keskellä.

Donna ateljeella viimeistelemässä maalausta.

Katutaiteen popularisoituminen

Varhaisin tunnettu seinämaalaus löytyi vuonna 2007 Syyrian Aleppon lähistöltä. Tutkijoiden mukaan ympärämuotoisen talon seinää koristava maalaus on jopa 11 000 vuotta vanha. Maalaus koostuu yksinkertaisista punaisista, mustista ja valkoisista neliöistä. Tutkijat eivät ole saaneet selville maalauksen lopullista merkitystä, mutta ovat verranneet sitä tyyliään modernisti **Paul Kleen** (1879-1940) teoksiin. Seinämaalausta voi tarkastella hakusanalla *Djade al-Mughara mural*.

Seinämaalaukset tunnetaan myös nimellä muralitaide, joka pohjautuu latinan sanaan *murus* eli muuri tai valli. Meksikolainen monumentaalimaalari **Diego Rivera** (1886-1957) teki muralitaidetta tunnetuksi poliittisilla seinämaalauksillaan 1930-luvulla. Hänen vallankumouksen aatteita ajavia teoksiaan tosin nähtiin lähinnä sisätilojen seinissä. Osa Riveran teoksista sensuroitiin hänen poliittisen suuntautumisen vuoksi.

MURAALI VS. GRAFFITI

Nykyään muraali-sana on vakiintunut tarkoittamaan erityisesti ulkotilaan tehtäviä suuria, yleensä koko seinän peittäviä maalauksia. Muraaleissa sekoittuvat katutaiteen ja graffitin eri muotokielet ja teknikat. Graffitit kärsivät pitkään negatiivisesta maineesta ja niille oli/on useimmissa kaupungeissa nollatoleranssi. Asenteellisuus nuorison tekemistä töhryistä on kuitenkin muuttumassa. Nykyään graffiteja tilataan ja niitä varten on omia seinä, joihin kuka tahansa kaupunkilainen voi jättää oman jälkensä.

Olenneisimpana erona muraalin ja graffitin välillä on pidetty laillisuutta. Graffiti tehdään lupaa kysymättä ja muraali tehdään luvallisesti, usein jopa yhteistyössä monien toimijoiden kanssa. Professori **Annu Vertasen** mukaan graffitin nimitystä käytetään tietynlaisen esitieteen ja asenteen välittävistä teoksista, jotka toteutetaan usein nopeasti. Graffitiin sisältyy usein tekijän viesti sille, joka osaa sen lukea, samaan alakulttuuriin vihkiytyneelle. Sekä graffitia että "virallista" seinämaalausta kuitenkin yhdistää tekijöiden halu tehdä kaupunkikuvaa elävämmäksi.

Muralitaiteen poliittisuutta rajoittaa sen julkisuus ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys. Seinämaalauksen tulee olla myös aikaa kestäviä, joten tämän hetken päivänpolitiikan kuuma peruna on muutaman vuoden päästä auttamatta jäänyt. Taide on kuitenkin aina jossain mielessä poliittista, joten muralit voivat olla hienovaraisesti kantaottavia ja tuoda esille tekijänsä ajatusprosesseja.

KATUTAIDE TURUSSA

Turun kaupunkisuunnittelujohtaja **Timo Hintsanen** arvioi, että Turussa on nyt noin 10 muraalia. Turun vanhin muraali löytyy Eskelin parkkitalon seinästä, jossa teos on ollut jo 20 vuotta. Osa muraaleista on ajateltu alusta lähtien tilapäisiksi. Muraali tehdään esimerkiksi paikkaan, joka puretaan pian, tai seinään, jonka eteen nousee toinen rakennus.

Vuonna 2017 Turkuun toteutettiin useampia muraaleja. Hankkeesta vastasi taidekollektiivi Upeart, joka tuottaa taideprojekteja valtakunnallisesti. Upeartin vuosittainen päähanke on syyskuuisin järjestettävä valtakunnallinen kaupunkitaidefestivaali UPEA.

UPEA17 tuotti yli 20 pysyvää muraliteosta sekä muuta kaupunkitaidetta 13 eri suomalaiskaupungissa. UPEA17-festivaalin pääkuraattorina toimi **Jorgos Fanaris**.

Upeart ry:n tarkoituksena on edistää, ylläpitää ja kehittää katutaidekulttuurien toimintaa, vakiinnuttaa katutaiteilijoiden asemaa taidekentällä sekä vahvistaa katutaiteen asemaa. www.uepart.com

KIERROS CITYNOMADINA

Nomadit ovat kautta aikojen tunnetusti viettäneet liikkuvaa ja vaatimatonta elämää. Citynomadina voi hetkeksi heittäytyä vaellusvietin valtaan – vaikkakin interaktiivisesti matkapuhelin kädessä. Nomadi-applikaatiolla voi paikantaa GPS-tietoon perustuvia kiinnostavia kohteita myös muualla kuin Turussa.

Taidetta Turun katukuvassa näyttää paikkamerkkeinä kymmenittäin julkisen taiteen kohteita Turun alueella. Klikkaamalla merkkiä, kohteesta saa lisätietoa ja muun muassa tarkan osoitteen.

Koska aika ja tila ovat suhteellisen rajallisia käsitteitä, valitsin kierrokselleni neljä erityylistä seinämaalauksia, joista osa oli minulle jo entuudestaan tuttuja.

Kerttulinkatu 11

Viikoittain kuljen ohi tuiki tavallisen kerrostalon, jonka pääty saa joka kerta katseeni kohoamaan ja askeleeni pysähtymään. Harmonisen fotorealistinen kuva vanhasta miehestä ja pojasta herättää nostalgisia tunteita, lämpöä ja inhimillisyyttä.

Brittiläinen taiteilija **Wasp Elder** (s. 1986) huomioi paikallisuuden tehdesään nimettömäksi jäänyttä seinämaalustaan. Hän hyödynsi teoksessaan vanhaa suomalaista, Eino Mäkisen ottaa valokuvaa. Elderistä on sanottu, että hän pohdiskelee ihmisyiden eri puolia ja haluaa usein nostaa esiin inhimillisyyden ja yhteisöllisyyden teemoja. Turun teoksessa Elder käsittelee sukupolvien välistä harmoniaa ja nykyihmisen suhdetta historiaansa. Teoksen synnyinajankohta on 22.9.2017, ja se on osa UPEA17 -festivaalia.

Wasp Elder (2017)

Runosmäenkatu 2

Osana UPEA17 -festivaalia syntyi 11.9.2017 italialaisen taiteilija **Vesodin** (s. 1981) kaksiosainen muraali 1970-luvun betonibrutalismen keskelle. Teos on hajautettu kahden matalan kerrostalon päätyseiniin. Paras katselukulma on keskellä parkkipaikkaa, joten kyseessä on aitorealistinen urbaani elämys.

Upeartin mukaan Vesod on tunnettu abstraktista tyylistään, jossa hän yhdistelee graffitin muotokieltä, futuristisia elementtejä ja geometrisia kuvioita. Vesodin tarkkoihin siveltimenvetoihin ja harmonisiin väreihin perustuvat teokset leikkivät ajalla, paikalla ja lukemattomilla symbolisilla ulottuvuuksilla.

Vesod (2017), osia teoksesta

Luostarinkatu 16

Turkulainen **Jukka Hakanen** on onnistunut loistavasti tavoittamaan ympäristössä sijaitsevien oppilaitosten hengen teoksessaan *Pino* (2016). Teoksen aiheet tulevat alueella pitkään toimineista oppilaitoksista, kuten Luostarivuoren koulu (ent. tyttölyseo), Teollisuuskoulu, Turun AMK ja S:t Olofsskolan. Maalauksen inspiraatioina ovat toimineet vanhat mainosmaalaukset ja niiden maalaustekniikat.

Taiteilija jätti tilaa maalauksen alareunaan. Tällä hän halusi kannustaa ihmisiä kuvaamaan itsensä teoksen edessä, kuin kannattelemassa suurta pinoa käsiensä varassa. Tätähän piti testata, joten lapsityövoimaa käyttäen asettelin tyttärenti seisomaan kahvikupin alle. Verraten tytön kokoa Hakasen teokseen voisi kuvailla sen olevan todella massiivinen, mutta samalla raikkaan symmetrinen ja mieltä inspiroiva.

Jukka Hakanen (2016)

Luolavuorentie 52

Tähän asti kuvaamani taide on ollut hyvin vertikaalista, joten viimeisenä esittelen kierroksen ehkä hätkähdyttävimmän seinämaalauksen – **Mauri Kososen** (s. 1978) *Vuoreneidon* (2015).

Ympäristötaideteos muodostuu kaukolämpötunnelin suuaukkoon maalatusta 50 metriä pitkästä ja 15 metriä korkeasta nukkuvasta peikkotyttöahmasta. Teokseen liittyy myös läheiseen pumpu- ja venttiiliasemaan toteutettu herätyskello.

Teos on toteutettu yhteistyössä Turku Energian kanssa vuonna 2015. Vuoreneidon teospari on saman kaukolämpötunnelin toiseen päähän toteutettu *Vuorenpaikin temppeli* Naantalintien varressa, Turun ja Raision rajalla.

Jotta kaikkea ei tulisi paljastetuksi saman tien, niin kannustan, hyvä lukija, suuntaamaan askeleesi koordinaatteihin Location: Pernontie 254, Turku, FINLAND, 60.461973, 22.153573 ja löytämään oma sisäinen citynomadisi.

Mauri Kosonen (2015)

Kari Törrönen

Sipilät – modernismin pioneerit

Sulho Sipilä, arviolta 1918, *Katu*,
öljy pahville, 57,5 x 41 cm.

Taiteilijapariskunta Sulho Sipilä (1895–1949) ja Greta Hällfors-Sipilä (1899–1974) olivat modernismin edelläkävijöitä Suomen taiteessa. Sulho syntyi Ahvenanmaan Brändössä, kirkkoherran perheeseen. Perhe muutti Mynämäkeen Sulhon ollessa 8-vuotias. Sulhon isä Frans Wilho Sipilä oli lääninrovasti ja kansanedustajana uusimuotoisessa eduskunnassa sen alusta 1907 lähtien. Sulhon piti seurata isänsä jalanjälkiä papiksi, mutta jo lukuvuosina Turussa aloitetut taideopinnot veivät mukanaan. Sulho aloitti opinnot Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulussa Ateneumissa 1915, jossa hän tutustui helsinkiläiseen Greta Hällforsiin. Nuoret alkoivat seurustella ja maailata yhdessä. Naimisiin he menivät 1924.

1910-luvulla uusi modernistinen taidesuuntaus alkoi levitä Suomeenkin. Helsingissä järjestettiin muun muassa saksalaisen Der Blaue Reiter -ryhmän, ruotsalaisen taiteilijapariskunnan Isaac Grünewaldin ja Sigrid Hjertenin sekä venäläisen avantgarden ja erikseen Wassily Kandinskin näyttelyt. Sulholle ja Gretalle mahdollisuus nähdä nämä uuden taiteen esittelyt olivat aivan ratkaisevaa tyyllillisen kehityksen kannalta. Taiteilijapari alkoi kokeilla erilaisilla modernistisilla tyyleillä, mutta näitä kokeiluja ei haluttu ymmärtää ja he ajautuivat jossain määrin marginaaliin. Tämän kauden uudelleenarviointi tapahtui vasta 2000-luvun alussa ja kulmineoiti Sipilöiden taidetta esittelevään näyttelyyn Ateneumissa 2005 ja Turun taide-museossa 2006.

Sulho ja Greta valmistuivat samanaikaisesti Ateneumista 1917. Sulho joutui toteamaan, että riittävän elannon hankkiminen

ja perheen perustaminen vain maalamalla ei silloisissa olosuhteissa onnistuisi. Hän kirjoittautui erinäisten vaiheiden jälkeen Suomen laivastoon, ja meriupseerin ura jatkui aina vuoteen 1944. Uran alussa maalaimiseen tuli pitkä tauko. Vasta 1920-luvun lopussa hän aloitti uudella tyylillä, jota on kutsuttu uusasiaallisuudeksi. Tauon aikana Greta sen sijaan jatkoi maalaamista lähinnä akvarellien parissa. Hän kuvasi arjen tapahtumia, maisemia saaristosta ja erityisen riemukkaasti nuorten juhlimista ja musisoimista. Sekä Sulho että Greta olivat musikaalisesti lahjakkaita: Sulho soitti viulua, Greta pianoa, haitaria ja harppua. Myös häneltä avantgardistiset kokeilut lopuivat 1920-luvun lopulla.

Sulhon ollessa pitkiä aikoja merillä Greta tunsu itsensä yksinäiseksi ja masentuneeksi, mikä alkoi näkyä hänen maalauksissaan. Sulhonkin tyyli muuttui ekspressionistiseen suuntaan. Hyvä esimerkki ovat hänen Suomen Joutsenen Kapkaupunkiin suuntautuneen purjehduksen aikana maalaamansa öljyväriyöt. Toinen maailmansota toi lisää tragediaa lapsettomaksi jääneelle pariskunnalle. Sulho sairastui ja joutui jättämään laivaston. Greta masentui niin pahoin, että joutui loppuelämäkseen ilmaisen väärän skitsofreniadiagnoosin takia Kellokosken sairaalaan. Siellä hän kuitenkin jatkoi akvarellien tekoa, joita tiettävästi syn-

tyi tuhansia. Ne olivat taitavasti maalattuja, mutta jokin kipinä niistä puuttui. Sulho samanaikaisesti nautti suurta arvostusta taiteilijoiden eri järjestöjen keulahahmona, mutta sairaus katkaisi hänen elämänsä 1949.

Kuka sitten oli Lauri Sipilä (1904–1974), Sulhon nuorempi veli? Ammatiltaan hän oli arkkitehti, taitava pianisti, mutta hän oli myös taiteilija, jonka nuoruuden työt nousivat kiinnostavuudessaan Sulhon ja Gretan töiden rinnalle. Kaikki kolme olivat saaneet vaikutteita 1900-luvun alun uusista eurooppalaisista suuntauksista, heidän värienkäyttönsä oli rohkeaa ja pensselinjälki usein räiskyvää ja dynaamista. Aihepiirinsä ja kuviensa tarinat he hakivat usein Sulhon ja Laurin lapsuudenmaisemista Mynämäeltä, kesänviettopaikoista Merimaskusta ja Lauttasaaresta, kotiensa ikkunoiden näkymistä. Laurin tuotanto jäi pieneksi verrattuna Sulhon ja Gretan tauluihin, ehkä myös siksi, että hän ei koskaan halunnut laittaa töitään näyttelyihin. Hänen myöhempien kautensa töissä ei myöskään ole enää modernistisia piirteitä.

Sipilän suvun hallussa on merkittävä määrä kaikkien kolmen taiteilijan töitä. Vain pieni osa näistä on ollut julkisissa näyttelyissä, Laurin töitä ei koskaan ennen vuotta 2017. Suomen satavuotisjuhlinnan tullessa

ajankohtaiseksi suku päätti järjestää kaksi näyttelyä osana Suomi 100 -ohjelmaa. Ensimmäinen oli esillä Mynämäen uudessa kulttuuritalossa elokuussa 2017 Wilho Sipilän pappilamuseon avajaisten yhteydessä ja toinen syys–marraskuussa 2017 Raision museo Harkossa. Näyttelyissä oli esillä pääosin eri taulut. Raision museon näyttely keskittyi Laurin töiden esittelyyn ja niiden vertailuun Sulhon ja Gretan töihin. Raision museo valikoitui näyttelypaikaksi, koska Lauri piirsi aikanaan Raision kunnantalon, josta myöhemmin tuli Raision museo Harkko. Näyttelyiden tausta-aineistoksi toimitin kirjan, jossa kaikki esillä olleet teokset on kuvattu.

Tämä kirja avartaa käsitystä kaikkien kolmen kehityksestä taiteilijoina ja vertaa rinnastamalla kunkin näkemystä samasta kohteesta tai aihepiiristä. Uuden riemukkaan näkökulman taitelijoihin tuo myös heidän käsin piirtämänsä ja värittämänsä runsas postikorttikokoelma.

Kirjassa esitetyt teokset ovat pääosassa suvun seiniltä ja arkistoista, Laurin teokset esillä ensimmäistä kertaa ja Sulhon ja Gretan teoksetkin harvemmin näyttelyissä nähtyjä. Kirjaa on saatavissa Raision museon kaupasta, Mynämäen Wirmo-seuralta, Helsingissä Ateneumin museokaupasta tai suoraan tämän artikkelin kirjoittajalta. ■

Lauri Sipilä, arviolta 1920-luku,
Mynämäen pappilan sillalta,
öljy kankaalle, 43 x 36 cm.

Greta Hällfors-Sipilä, 1919,
Turun uimaseura pelaa vesipoolaa,
akvarelli, 23 x 27 cm.

Tapani Rantala

Kalevalan kuvittaja on kuollut

Eero Rantasen taidekokoelmien merkittävin venäläinen taiteilija, akateemikko Mjud Metshev kuoli Moskovassa 27.9.2018 sairauden uuvuttamana 89 vuoden iässä.

Mjud Metshev on tullut tunnetuksi Kalevalan, Nestorin kronikan ja Raamatun kuvittajana. Hänen ensimmäinen näytelynsä Suomessa järjestettiin vuonna 1972 Hvitträskin taidemuseossa. Näytelyssä oli esillä lähes sata Kalevala-aiheista työtä. Eero Rantanen toimi näytelyn järjestäjänä ja mahdollistajana. Siitä alkoi heidän elämänmittainen ystävyytensä. Rantanen tutustutti Metshevin Suomeen ja yhä syvemmälle suomalaisen kulttuuriin. Hän myös vieraili usein Metshevien kotona Moskovassa ja kesäasunnolla Pässinrannassa Venäjän Karjalassa.

Rantasen kokoelmiin karttui Metshevin töitä, ja hän järjesti vuosien varrella useita Metshevin teoksia esitelleitä näyttelyitä.

Mjud Metshev oli väsymätön tutkija ja pikkutarkkojen yksityiskohtien ystävä. Kansalliseepokset olivat hänelle ehtymätön aarrearkku, ja eeposten rikkauksia hän halusi välittää omilla töillään. "Kaikkien pitäisi tuntea sekä kansallinen menneisyytensä että oman sukunsa juuret, olisi tiedettävä, mistä on osa", mestari totesi. Raamatun evankeliumien kuvitusta hän piti päätyönään. Hän sanoi, että se on hänen työnsä maailmalle ja ihmiskunnalle, elämälle.

Metshevin töitä on ollut esillä näyttelyissä Venäjän lisäksi eri puolilla Eurooppaa. Hän töitään on runsaasti muun muassa Tretjakovin gallerian kokoelmissa.

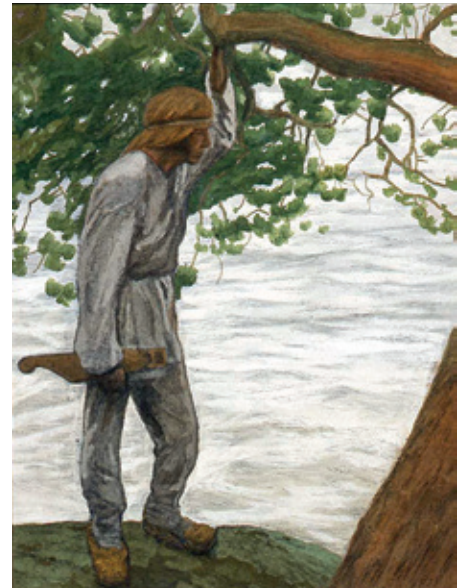
Metshev oli Venäjän taideakatemian jäsen. Hänelle oli myönnetty evankeliumikuvituksista akatemian korkein tunnustus, kultainen mitali. Hänelle myönnettiin myös Venäjän kansantaiteilijan arvonimi.

Kun taiteilija täytti 80 vuotta, hän halusi viettää merkkipäivänsä kaikessa rauhasa hänelle rakkaassa Suomessa. Täckäläiset ystävät järjestivät yllätysjuhlat. Niissä tasavallan presidentti Tarja Halonen luovutti henkilökohtaisesti hänelle Suomen valkoisen ruusun ritarikunnan I lk:n ansioristin. Se oli suomalaisten kiitos taiteilijalle hänen vuosikymmeniä jatkuneesta työstään Kalevalan, Karjalan ja Suomen kuvaamiseksi. ■

Kirjoituksessa on lyhentäen lainattu Pulmu Mannisen kirjoitusta Metshevin täytettyä 80 vuotta.

Mjud Metshev, 1956,
Luonnos Väinämöisestä,
akvarelli, 22,5 x 33,5 cm

Mjud Metshev, *Runon lausuja, s.a.*,
guassi ja hiili kartongille, 56,5 x 42,5 cm
Eero Rantasen säätiön kokoelma

Hyvät veistosjuhlan vieraat,

Haluan Uudenkaupungin kaupungin puolesta lausua lämpimät kiitokset Eero Rantasen taidekokoelmien ystävät -yhdistykselle siitä, että olemme saaneet Uuteenkaupunkiin uuden julkisen taideteoksen. Kotiseutua, kotiseutuidentiteettiä, juuria ja Eero Rantasta kuvaavan ja kunnioittavan, taiteilija Jarkko Rothin veistoksen *Juuret*.

Näitä tilaisuuksia emme ole saaneet järjestää liian usein. Ei ole siis kovin tavallista, että Uudessakaupungissa paljastetaan julkinen taideteos, veistos. Edellisestä kerrasta taitaa olla jo vuosikymmeniä aikaa. Nyt näin on kuitenkin tehty ja siitä teille kiitos. Taiteella on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Ja tällaisella julkisella taiteella, jonka näkemiseltä ja kokemiselta ei voi välttyä, on ehkä vielä tärkeämpi merkitys. Nyt kukaan Lokalahden keskustaan tulija tai kirkonkylän läpi kulkeva ei edes voi välttyä *Juuret*-veistoksen näkemiseltä. Ja hyvä niin.

Taideteos ympäristössä luo tutkimustekin mukaan viihtyisyyttä, ja se voi myös nostaa alueen positiivista arvostusta niin kuntalaisten kuin vierailijoidenkin keskuudessa. Taiteen ja kulttuurin on tutkittu muun muassa lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä ihmisten välillä. Jos ei muuta, se antaa aiheen keskusteluun vaikka kirkko-, koulu- tai kauppareissulla. Ennen kaikkea taide herättää tunteita.

Taideteosta ei suinkaan tarvitse ymmärtää tai selittää, se pitää kokea, se aiheuttaa jonkinlaisen tunteen, se pistää pohtimaan asioita. Se voi tuottaa hyvää mieltä tai se voi saada sinut ajattelemaan asioita uudella tavalla. Kaikkien ei tarvitse pitää samanlaisesta taiteesta, emmehän me kaikki kuuntele samanlaista musiikkiaakaan. Silti taiteella ja taideteoksella on aina merkityksensä.

Mielestäni hyvä piirre julkiselle taiteelle on se, että se on helposti lähestyttävää. Ja siitä *Juuret* mielestäni on. Tutut pöydän ja tuolien muodot herättävät kiinnostuksen tutkia lähemmin, mistä tässä onkaan kyse. Ehkä kiipeäminen tuolille herättää jonkin ajatuksen, ehkä ne kuviot pöydässä toisen. Millainen se ajatus tai tunne on, sen jokainen meistä sitten kokee ihan omalla tavallaan – kuitenkin aina yhtä oikein.

Mielestäni *Juuret*-veistos on monella tavalla hieno esimerkki julkisesta, Uuteenkaupunkiin ja Lokalahdelle mitä parhaiten sopivasta taideteoksesta.

Te paikalla olevat lokalahtelaiset. Te olette etuoikeutettuja. Teidän arkiympäristöönne on ilmestynyt taideteos, jonka näkemiseltä ette voi välttyä. Ja mikä hienointa, taideteos sijaitsee lähes päiväkodin ja koulun vieressä. Myös lapset pääsevät nauttimaan teoksesta ja toivottavasti myös tutustuvat siihen lähemminkin. Julkinen taide on yleensä hyvin saavutettavaa, sillä si-

tä pääsee kokemaan ilman pääsymaksuja ja usein juuri silloin, kun itse haluaa. Taiteen sijoittaminen arkiympäristöön on aina myös osoitus siitä, että ihmisistä ja heidän hyvästä arjestaan välitetään.

Elämme aikaa, jolloin voimme televisiotakin seurata, miten Suomen suurin tehdas on tuonut paikkakunnallemme uusia työntekijöitä ja uusia asukkaita. Meille kaikille juuret ja kotiseutu merkitsevät jotain. Tämä kotiseutua, omia juuria symboloiva taideteos sopii mitä parhaiten juuri tähän aikaan. Se ei muistuta kotiseudun merkityksestä ainoastaan meitä, joilla on juuria Lokalahden mullassa tai vakkasuomalaisessa maaperässä. Se toivottavasti koskettaa ja kunnioittaa ja ehkä helpottaakin myös heitä uusikaupunkilaisia, joiden juuret ovat toisella puolen maata tai maapalloa. Taiteilija Jarkko Roth on hienosti toteuttanut nämä ajatukset, Eero Rantasen elämää ja ajatustapaa kunnioittaen. Kiitos siis vielä Eero Rantasen taidekokoelmien ystävät -yhdistykselle, kiitos veistostoyhdistyksen jäsenille, seurakunnalle ja kaikille teille, jotka olitte auttamassa veistoksen eri vaiheissa eri organisaatioissa. Tämä on myös yhteistyön tulos. Ja kiitos hienon veistoksen toteuttaneelle taiteilijalle.

Eero Rantasen veistoksen juhlassa
30.10.2018
Mari Jalava, museonjohtaja

Kuvat: Mari ja Matti Jalava

Hyvät kuulijat,

Kiitän mahdollisuudesta puhua tässä tilaisuudessa ja iloitsen siitä, että teitä on näin paljon paikalla. Olemme syntyneet Eeron kanssa samassa torpassa, ikäeroa meillä on lähes 30 vuotta. Kerron tarinoita sellaisena, kuin ne mieleeni ovat jääneet.

Lapsuuteni jouluista muistan ensimmäiseksi Eeron lähettämät paketit. Yleensä niissä oli kaunis suklaarasia. Kansista tein tauluja seinälle. Näistä kiitollisena lähettelin viimeisinä vuosina Eerolle joulun tuojaksi paketteja, joissa oli äitini Eevan reseptillä tehtyä kaakkua ja ässäpipareita.

Kesäisin Eero ilmestyi odotettuna ja ihailtuna vieraana muutamaksi päiväksi Mäkelään, yhteiseen kotiimme. Prässihoussissa ja valkoisessa paidassa hän toi tuulahduksen suuresta maailmasta ja halusi sivittää meitäkin.

Me saimme oppia, että vanhaa rikkinäistä renginkaappia ei saisi sijoittaa tallivaaraan eikä vanhoilta Arabian lautasilta syödä perunoita joka päivä.

Myöhemmin opimme, että homejuustokin on herkkua ja että Blue Castello sopii hienosti Prinssi Oliver -viinin kanssa ja että aina voi kohottaa maljan "Kesälle" ystävien kanssa.

Vanhin tietokirjani on Eeron tuoma "Ihmeellinen maailma", jossa kuvin ja pienin selostuksin kuvataan maailman ihmeitä meren elävistä hienoihin juniin ja tähtitaivaisiin. Aikana ennen televisiota kirjaa selailtiin usein kavereidenkin kanssa.

Toinen kirja, jota katseltiin, oli teos Pohjois-Karjalan vaaraimaisemista ja järvistä. Eero oli muuttanut Joensuuhun ja halusi näyttää, millaista siellä on. Eniten ihmettelin kuvaa, jossa oli suora maantie, joka näytti jatkuvan mäeltä toiselle loputtomiin... Meillä täällä kotopuolessa ei juuri suoraa kohtaa maantiessä ollut, vettä ja metsää kylläkin.

Eeron aika Joensuussa oli kiireistä. Hänellä oli isäni Paavon sanoin "viis virkaa ja kuus nälkää". Se tarkoitti, että Eeron aika kului kamreerin tehtävien ohella erilaisissa kulttuurin edistämisen tehtävissä, joista ei kai suuria palkkoja herunut. Hän johti teatteria, teatteriravintolaa ja taideyhdistystä. Oli mukana perustamassa kulttuuriseminaaria ja kesäyliopistoa sekä osallistui moneen muuhun toimintaan.

Eerolle oli tärkeää parantaa paitsi kansan sivistystä myös elinoloja. Hän teki työtä, jotta kaikilla olisi mahdollisuus terveydenhoitoon ja koulutukseen syntyperästä tai varallisuudesta riippumatta. Ehkä juu-

ri siksi hän otti kovin raskaasti 90-luvun laman aikaiset leikkaukset terveydenhoidossa. Hoitoon ei sitten päässytäkään niin hyvin, kuin olisi toivonut.

Olen koettanut ymmärtää, millainen maailma oli Eeron lapsuudessa ja miten se vaikutti häneen. Nykyajan ihmisen on todella vaikea asettaa itsensä lähes sadan vuoden takaiseen todellisuuteen.

Sukumme tarina Mäkilän torpassa alkoi, kun Petter-pappa Axa-vaimon ja parin lapsen kanssa tuli reellä Ylistalon torppariksi vuosisadan vaihteessa.

Torpassa oli tupa ja kamari, pihana kalliainen mäki. Taksvärkkiä oli tehtävä pari päivää hevoson kanssa ja yksi jalan. Pappa kuokkasi viisi hehtaaria peltoa Mäkilään ja vielä kuokkamaata Peräsuosta lisäksi.

Tupaan syntyi lapsia tasaiseen tahtiin, omia yhteensä 12. Eeron äiti Alli, joka oli yksi vanhimmista, syntyi vuonna 1904 ja äitini Eeva, nuorin tyttäristä, 1909.

Torpasta oli lähdeittävä tienaamaan heti, kun oli mahdollista. Kerrotaan, että vanhin tytär Jenny lähti jo kymmenvuotiaana pikkukupiiksi. Pappa ajoi talvisin kupiikkia eli puita metsästä hevosella. Oli niin vahva, että nosti yksin isoja tukkeja rekeen.

Nuoret tekivät erilaisia töitä, mitä saata-
vissa oli. Äitini kertoi, miten käytiin polku-
pyörillä kaupungissa lastaamassa laivoihin
puutavaraa.

Vaikea on asettua Eeron äidin Allin ase-
maan, kun hän alle kaksikymppisenä
huomasi olevansa raskaana. Elettiin kiel-
tolain ja "pirtuvallan" aikaa, ja Allin mie-
lestä Eeron isä käytti liikaa viinaa. "Enkä
mää sitä sit hualinu", vaikka muuten hyvä
ja taitava mies olikin.

Eeron synnyttyä oli Allilla jännä paikka,
kun kunnan edustaja tuli tivaamaan tie-
toa isästä elatusmaksua varten. Petter-
pappa oli vastannut: "Ei mun pelton tart-
te sen pirempää tähkää kasvat ku tähän-
kää asti, et tol pojat piissa täsä leippä."
Näillä sanoilla Eerosta tuli Papan ja Mam-
man poika, jolla oli turvapaikka kotona,
kun Alli etsi paikkaansa elämässä. Isättö-
myydestä Ero sai tietysti kärsiä. Hän itse
kertoi, miten naapurin pojat tiellä heittelivät
hevosenkakkaroilla ja haukkuivat pu-
naisiksi äpäräksi.

Koulussa Ero oli hyvin taitava. Äitini aar-
teena oli pieni vihko, johon Ero oli piirtä-
nyt oravien ja muiden eläinten kuvia erin-
omaisen tarkasti ja hienosti.

Isäni Paavo, joka oli tullut kotivävyksi Mä-
kelään sodan jälkeen, hämmästeli aina Ee-
ron muistia. Hän muisti paitsi kysytyin asi-
an, myös sen sivun numeron, jolla asia kir-
jassa oli kerrottu, ja selosti myös sivulla ol-
leet kuvat.

Työväestöä sivistettiin opintopiirein ja
näytelmäkerhoihin. Jostain tällaisesta kai
kipinän saaneena Eerokin päätti ryhtyä
opiskelemaan puhetaitoa.

Ensin hän oli haaveillut hortonomin työs-
tä, kävi kirjeopistoa ja suunnitteli Mäki-
läänkin hienon puutarhan. Siitä on jäljel-
lä vielä pari kivirappusta. Aiemmin pihaan
oli jo ajettu multaa hevosilla ja istutettu
marjapensaita ja jokaiselle lapsellekin oma
omenapuu. Ainakin Mamman puu on vie-
läkin pystyssä. Puutarhaa hoidettiin hyvin,
ja meillä kasvoivat kuulemma kylän en-
simmäiset porkkanat ja punajuuretkin. Ar-
vostettiin kauneutta ja haluttiin olla edis-
tyksellisiä.

Puhetaidon opiskelun lopetti kurkku-
syöpä. Pelottava tauti. "Sädehoitoa an-
nettiin, kunnes syöpä kuoli tai potilas kuo-
li", kuvaili Ero myöhemmin.

Koettelemukset kasvattivat näyttämi-
sen halua. Lapsuuden ja nuoruuden ko-
kemukset, vakava sairaus ja tehtävät so-
tapoliisina muokkasivat nuoren miehen
mieltä.

Kotoa peritty halu auttaa, pyrkimys tasa-
puolisuuteen ja yhteisvastuuseen viitoitti-
vat tietä kulttuurin tukemiseen ja kansan
sivistämiseen.

Eero keräsi valtavan taidekokoelman, toi-
mi mesenaattina ja auttoi taiteilijoita. Hä-
nen haaveensa oli tuoda "taide lähelle ih-
mistä". Ajatus siitä, että teokset viedään

kansan pariin nähtäväksi kunnantaloihin,
kouluihin ja kirjastoihin, kiehtoivat häntä.

Monenlaiset museohaaveet hän kirjasi jäl-
kipolville toteutettavaksi.

Tänään paljastetusta muistomerkistä ei
kirjallista pyyntöä ole, mutta monesti Ee-
ro suunnitteli muistomerkkiä itselleen eri
puolille Suomea. Vaikka toisaalta hän pi-
ti pahana, että ihmisen päälle laitetaan
hautuumaalla kivi. Puuristi karjalaiseen
tapaan olisi parempi – kun puu on lahon-
nut, on muistokin kadonnut.

Eeron tuhka on laskettu Papan ja Mam-
man hautaan, äiti Allin haudan viereen
Lokalahden hautausmaalle.

Muistonsa haluaisin kuitenkin säilyvän ja
siksi olen kiitollinen muistomerkistä, joka
nyt on Lokalahdelle saatu.

Eero rakasti runoja ja osasi niitä paljon ul-
koa. Kaarlo Sarkian runo "Älä elämää pel-
kää" voi olla ollut ohjenuorana vaikeas-
ta sairaudesta toipuneelle nuorukaiselle:
rohkeasti kannatta yrittää – ei ole mitään
menettävääkään.

Eero Rantasen veistoksen juhlassa
30.10.2018

Maija Verho

Kuvat: Mari ja Matti Jalava

TEHDÄÄN SUOMESTA PARAS PAIKKA ELÄÄ

ÄSSÄKENTTIÄ
NUORILLE

KANNUSTAMME
KASVISTEN
KÄYTTÖÖN

RATKAISUJA
KESTÄVÄÄN
KEHITYKSEEN

AUTAMME
NUORIA
TYÖELÄMÄÄN

paraspaikkaelaa.fi
[#paraspaikkaelaa](https://twitter.com/paraspaikkaelaa)

 TOK
tok.fi

TEHDÄÄN HYVÄÄ
SUOMALAISELLA PELLOLLA KASVANEESTA
TUTUSTA ELOVENA-KAURASTA
ON SYNTYNYT UUDENLAINEN RUOKA,
MURU KAURAJAUHIS.

RAISIO

WWW.MURU.FI

OP-mobiilissa raha-asiat hoituvat nyt entistä helpommin.

Mobiiliavaimella asioit OP-mobiilissa ilman
avainlukulistaa.

Tutustu Mobiiliavaimeen op.fi-palvelussa:
uusi.op.fi/verkkopalveluiden-kaytto/op-mobiili

Palvelun tarjoaa Osuuspankki

OP Turun Seutu

HUIPPU- TARJOUS!

Nyt 4 kuukauden
lehdet

VAIN **55** €

Soita numeroon

02 842 6313

– saat tilauksesi alkamaan
haluamastasi ajankohdasta.

VAKKA
Vakka-Suomen Sanomat

